

HBT Politik Bilim

Müfit Akyos

Tarımsal ürünlere değer katmak

“Değer Kazandırılmış Tarım” tarımsal girişimciler ve kırsal kalkınma için önemli bir stratejidir.

Her yaz yaklaşık bir ayımızı geçirdiğimiz Yusufeli'nin (Artvin) yakın bir köyünde adeta zihinsel ve bedensel olarak arınmaktayız. Köy ne verirse onunla yetinerek geçirdiğimiz sürede sessizliğin, dinginliğin tadını çıkartıp, geceleri uzun uzun samanyolunu seyredip, karanlığın içinden gelen seslerden doğanın devinimini duyumsamaya çalışıyoruz.

Yusufeli birkaç yıla kadar baraj suları altında kalacak. Önüne set çekilen Barhal Çayı ve Çoruh Nehri küskün, isteksiz akıyor izin verildiği oranda. Yusufeli şimdilik kamulaştırma bedellerinin telaşı ile köpürtülmüş bir ekonomik canlılık yaşıyor. Sanki birkaç yıla yok olmayacakmış, boşalan köyleri, yok olan doğası, bir daha tadılamayacak üzümleri, ballı incirleri, tesbih taneleri gibi dağılacak insanlarıyla yalnızlığa gömülmeyecekmiş gibi. Hiç olmayacak bir seçimle dağların tıraşlanmasıyla oluşturulmaya çalışılan alanda yeni bir Yusufeli kurulur, yaşam devam eder (mi?).

Köyün uzun süre belediye olmasından kaynaklanan önemli bir geçmişi olsa da bugün giderek küçülmekte ve nüfusu azalmaktadır. Ekilecek geniş arazileri olmasa da sebze ve meyve yetiştirilmeye uygun bir iklimi var. Ancak birkaç arıcının ürettiği bal dışında pazara çıkartabildiği tarımsal bir ürünü yok. Her aile kendisi için üretiyor. Tarım hemen bütünüyle doğaya bağımlı. Yaklaşık 100 baştan oluşan bir sürü yaylada çobanlara emanet, Anguslara direnmeye çalışıyor. Adeta yüzyıllar önceki yöntemlerle sürdürülen tarımda, sahip olunan ampirik bilgiler bile azalan nüfus nedeniyle aktarılamıyor yeni kuşaklara. Bu iktidarın idari düzenlemeleri ile mahalle konumuna gelen köy bunun bütün olumsuzluklarını yaşıyor. Genel görünüm sahipsizlik ve bakımsız bir çevre. Ancak son yıllarda köy dışından girdilerle iki-üç katlı her türlü estetikten ve çevre ile uyumdan yoksun betonarme binalar artmakta. Kaldığımız yüz yaşını aşmış iki katlı küçük konak yerel ustalara onartılarak yıkılmaktan kurtarılmış. Köyün tescil edilmiş tek yapısı. Köyün ekonomisi çoğunlukla hükümetin değişik adlar altında dağıttığı “sosyal yardımlarla” dönüyor. Bu durum yerel deyişle “mayışı var neden çalışsın ki” olarak özetleniyor. Özetle ülkemizde çok geniş coğrafyalarda yaşanan kırsal sorunların hemen hepsi bu köyde de var.

Tarımın çok boyutlu sorunlarına karşı Genç Çiftçi Projelerinin Desteklenmesi Programı uygulamaya sokulan yeni bir proje. Kırsal alanda ikamet eden 18-40 yaş aralığında tarımsal faaliyet göstermek isteyen kişilere 30.000 TL hibe destek verilecek programa 378 bin genç çiftçi başvurmuş. Başvuruların 370 bininin hayvansal üretim konusunda olduğu dikkate alındığında arıcılık, kanatlı, ipek böceği yetiştiriciliği, meyvecilik, seracılık ile tıbbi ve aromatik

bitki yetiştiriciliği konularında başvuruların 8.000'le sınırlı olduğu anlaşılıyor. Bu yıl için 450 milyon liralık kaynak kullanılacağına göre yaklaşık 15.000 kişinin bu hibeden yararlanacağı tahmin edilebilir.

Yöntem bu iktidarın “sosyal yardımla” para dağıtma yaklaşımına çok uygun. Hemen hiçbir konuyu bilimsel yaklaşıma, teknolojik gelişmelere ve dünyadaki başarılı örneklerle uygun olarak ele alma becerisi gösteremeyen iktidardan uygulaması beklenmese de kırsal kalkınmadaki önemi nedeniyle tarımsal ürünlere değer katılması konusuna değinmek istiyorum.

Tarımsal ürünlere değer katmak

“Değer Kazandırılmış Tarım-DKT” tarımsal girişimciler ve kırsal kalkınma için önemli bir stratejidir. Değer katma, bir ürünü ilk halinden daha değerli bir biçime (temizleme, işleme, paketleme, pişirme, öğütme, kurutma gibi) değiştirmek veya dönüştürmek olarak tanımlanabilir. Günümüzde yerel ve ekolojik ürünler DKT'nin önemli bir bileşeni olup genişleyen bir pazara sahiptir. Ürün çeşitleri veya üretim teknolojileri geliştirilmesi yoluyla yapılacak yeniliklerle değer katılabileceği gibi “tarladan pazara” kadar olan sürecin üretici yararına yeniden tasarımı ile de değer katılabilir.

Aile boyutunda tarım işletmelerinde küçük işletme olarak başlamak, yüksek kaliteli ürün hedeflemek, pazarın talebini dikkate almak, planlama yapmak, yeterli sermayeyi oluşturmak, bilgilenecek başarı için zorunludur. Küçük işletmeler “tarladan pazara” sürecinin her aşamasından daha fazla pay alabilmek için doğrudan ve sipariş esaslı satış veya e-ticaret araçlarını kullanabilirler. Aile tarımının, “küçük işletme yönetim sistemi” ile yönetilmesi, ilaç ve kozmetik sanayisi için aromatik bitkilerin üretimine yönlendirilmesi, bölgesel “yenilikçi tarım/gıda merkezleri” oluşturularak desteklenmesi, kümeleşme ve kooperatifleşme (Amesia Çalışan Kadın Arılar Grubu <http://www.amesia.com.tr/index.php>, Merzifon, Gümüşhacıköy ve Suluova'da kurulan ve kadınların el emeği yerel tarımsal ürünlerini Amesia markası ile pazarladıkları kooperatif) ile organize edilmeleri değer katma sürecini destekleyecektir.